

Education at a Glance: OECD Indicators – 2005 Edition

Summary in Polish

Edukacja w zarysie: Wskaźniki OECD – wydanie 2005

Streszczenie w języku polskim

Edukacja i kształcenie ustawiczne odgrywają decydującą rolę w rozwoju gospodarki i społeczeństwa. Twierdzenie to jest równie prawdziwe w odniesieniu do państw najbardziej rozwiniętych, jak i państw, których gospodarka znajduje się obecnie w okresie szybkiego rozwoju i wzrostu. Kapitał ludzki to kluczowy czynnik służący stymulowaniu wzrostu gospodarczego i poprawie gospodarczych korzyści dla jednostek, ale pojawia się także coraz więcej dowodów na to, że czynnik ten ma wpływ na korzyści niezwiązane z gospodarką, w tym ze zdrowiem i integracją społeczną.

Publikacja *Edukacja w zarysie 2005* zawiera obszerny, porównywalny i aktualny zbiór wskaźników dotyczących działania systemów edukacyjnych. Wskaźniki dotyczą głównie 30 państw OECD, jednak w coraz większym stopniu obejmują także kraje partnerskie. Dostarczają informacji na temat uczestnictwa w kształceniu szkolnym i ustawicznym, nakładów przeznaczonych na edukację, sposobu funkcjonowania systemów edukacyjnych, a także na temat korzyści wynikających z uczenia się.

Nowe informacje to między innymi: wyniki Programu Międzynarodowej Oceny Umiejętności Uczniów (PISA – Programme for International Student Assessment) z 2003 r. (wskaźniki A4, A5 i A6), dotyczące wiedzy i umiejętności matematycznych piętnastolatków; dane dotyczące rozkładu wynagrodzeń w odniesieniu do poziomu osiągniętego wykształcenia (wskaźnik A9); dowody na istnienie pozaekonomicznych korzyści płynących z wykształcenia (wskaźnik A10); porównanie udziału siły roboczej w kształceniu i szkoleniach dorosłych (wskaźnik C6); analiza czasu przeznaczonego przez uczniów na uczenie się poza szkołą (wskaźnik D1); dane dotyczące wpływu rodzaju szkoły (publiczna lub prywatna) na osiągnięcia uczniów (wskaźnik D5) oraz dane dotyczące tego, czy w systemach szkolnictwa średniego stosuje się różnicowanie studentów przy organizacji kształcenia oraz jaki wpływ mają takie podziały na osiągnięcia uczniów.

Poniżej przedstawiono najważniejsze wnioski zawarte w tej publikacji.

Coraz więcej osób kształci się dłużej, ale odsetek absolwentów szkół wyższych jest bardzo zróżnicowany

W krajach OECD poziom wykształcenia osób dorosłych stale rośnie, do czego przyczynia się wzrastająca liczba młodych ludzi zdobywających wykształcenie na poziomie średnim i wyższym. Obecnie średni poziom wykształcenia osób dorosłych w wieku 25–64 lat odpowiada czasowi kształcenia przekraczającemu nieznacznie 12 lat, co stanowi niemalże odpowiednik wykształcenia na poziomie szkoły średniej. W przypadku młodych ludzi obecnie kończących naukę wykształcenie średnie stało się normą. Ten poziom edukacji osiąga 70% uczniów we wszystkich (oprócz czterech) krajach OECD, dla których dostępne są dane; ponadto, średnio co trzeci młody człowiek zdobywa wykształcenie wyższe na poziomie uniwersyteckim (w szkole wyższej typu A¹).

Wskaźniki prezentowane w publikacji *Edukacja w zarysie 2005* pokazują także, że:

- W wielu krajach OECD, w których w przeszłości był wysoki odsetek osób, które nie ukończyły nauki na poziomie średnim, teraz wskaźnik ten znacząco maleje. W Belgii, Francji, Grecji, Irlandii i Korei, gdzie mniej więcej połowa osób urodzonych w latach pięćdziesiątych nie ukończyła szkoły średniej, ten poziom wykształcenia zdobyło 72–97% ludzi urodzonych w latach siedemdziesiątych. W Meksyku, Turcji i Portugalii młodzi ludzie, którzy osiągnęli pełnoletniość, mają nadal mniejsze szanse na ukończenie szkoły średniej, niż ich rówieśnicy w innych krajach.
- Wzrost odsetka absolwentów szkół wyższych rozkłada się mniej równomiernie niż w przypadku absolwentów szkół średnich. Za znaczny wzrost całkowitej liczby wszystkich absolwentów w krajach OECD odpowiada głównie kilka krajów. Obecnie odsetek absolwentów wynosi od 20% w Austrii, Czechach, Niemczech i Turcji do 40% w Australii, Danii, Finlandii, Polsce i w Islandii. Takie różnice wynikają z różnic w systemach kształcenia na poziomie wyższym. Wyższy odsetek absolwentów występuje częściej w krajach, w których struktura zdobywania kolejnych stopni wykształcenia jest bardziej elastyczna.
- W większości krajów szybciej zwiększa się odsetek kobiet kończących naukę na poziomie szkoły średniej, lub wyższej w porównaniu z mężczyznami. Nadal jednak mniej kobiet kształci się w zakresie matematyki i nauk ścisłych w szkole średniej i prawdopodobieństwo uzyskania przez nie wyższego wykształcenia w tych dziedzinach jest mniejsze niż w przypadku mężczyzn.
- Najnowsze dane wskazują, że średnia liczba absolwentów nauk ścisłych na 100 000 zatrudnionych waha się od 700 na Węgrzech do 2200 w Australii, Finlandii, Francji, Irlandii, Korei i Wielkiej Brytanii.

---

¹ W Polsce poziomowi 5A odpowiadają: wyższe studia zawodowe, studia magisterskie, studia uzupełniające magisterskie, studia podyplomowe.

Wiedza i umiejętności uczniów w zakresie kluczowych kompetencji, takich jak: czytanie z zrozumieniem, matematyka oraz rozumowanie w naukach przyrodniczych, różnią się znacznie w skali krajowej i międzynarodowej

W 2003 r. po raz drugi przeprowadzono badanie wiedzy i umiejętności piętnastolatków (PISA) z położonym naciskiem na szeroko pojmowane kompetencje matematyczne uczniów. Najlepsze w tej dziedzinie wyniki (spośród krajów OECD) osiągnęli uczniowie z Finlandii, Korei, Niderlandów i Japonii. Wiele najciekawszych porównań dotyczyło źródeł różnic między uczniami z tego samego kraju, łącznie z określeniem stopnia zróżnicowania osiągnięć uczniów w różnych szkołach. Najważniejsze wnioski tego badania to:

- Co najmniej jedna piąta uczniów z Australii, Belgii, Kanady, Finlandii, Japonii, Korei, Niderlandów, Nowej Zelandii i Szwajcarii radzi sobie biele z rozwiązywaniem złożonych problemów matematycznych. Jest to wskaźnik zasobów tych krajów w odniesieniu do osób o zaawansowanych umiejętnościach matematycznych, którzy mogą odegrać decydującą rolę w rozwoju gospodarki bazującej na wiedzy.
- Podczas gdy zdecydowana większość uczniów w krajach OECD posiada co najmniej podstawową wiedzę i umiejętności matematyczne, to odsetek osób pozbawionych takich umiejętności znacznie się różni: od poniżej 10% w Finlandii i Korei do ponad 25% we Włoszech, Grecji, Meksyku, Portugalii i Turcji. Wskaźnik ten informuje o tym, jak wielu uczniów może mieć poważne problemy z matematyką w przyszłości.
- Różnice w wynikach osiąganych przez szkoły stanowią średnio około jednej trzeciej różnic osiągniętych wyników w matematyce przez uczniów w każdym kraju. W wielu krajach średni poziom wiedzy i umiejętności we wszystkich szkołach jest wysoki, a różnice między szkołami nieznaczne. W Finlandii różnica między umiejętnościami uczniów w różnych szkołach wynosi mniej niż 5%, a w Kanadzie, Danii, Islandii i w Szwecji – 17% lub mniej.

Korzyści z kształcenia można ocenić na podstawie perspektyw zatrudnienia i zarobków jednostek oraz całkowitego wzrostu gospodarczego

Inwestycje w kształcenie dają korzyści indywidualne i zbiorowe. Lepiej wykształcone osoby dorosłe mają większą szansę na pracę i lepsze zarobki. Te wskaźniki różnią się w zależności od kraju i poziomu wykształcenia. Szczególnie duży wpływ na zatrudnienie notuje się w przypadku mężczyzn, którzy nie ukończyli szkoły średniej i mają znacznie mniejsze szanse na zatrudnienie, niż ci, którzy mają dyplom takiej szkoły. Jeśli chodzi o korzyści finansowe, to różnica jest najbardziej wyraźna pomiędzy osobami z wykształceniem wyższym a absolwentami szkół średnich lub szkół policealnych niedających wykształcenia wyższego. Trudniej jest zmierzyć korzyści płynące dla całej gospodarki, ale wskaźniki wyraźnie pokazują wpływ kapitału ludzkiego na wzrost gospodarczy i wydajność pracy. Konkretnie wskaźniki pokazują, że:

- Kobiety o niskim wykształceniu są szczególnie narażone na brak pracy, zarówno w porównaniu ze słabo wykształconymi mężczyznami, jak i z dobrze wykształconymi kobietami. Sytuacja ta jest szczególnie wyraźna w Grecji, Irlandii, we Włoszech, w Meksyku, Hiszpanii i Turcji, gdzie pracuje mniej niż 40% kobiet bez dyplomu

szkoły średniej w wieku 25–64 lat. W tych samych krajach zatrudnionych jest ponad 70% mężczyzn o podobnym poziomie wykształcenia. W krajach tych pracuje zdecydowana większość dobrze wykształconych kobiet: co najmniej 70% kobiet z wykształceniem wyższym (w Turcji 63%).

- Nowe dane dotyczące wynagrodzeń pokazują, że oprócz różnic w zarobkach zależnych od poziomu wykształcenia, istnieją także różnice w wynagrodzeniach osób o takim samym poziomie wykształcenia w jednym kraju. Przykładowo, w krajach takich, jak Belgia, Francja, Węgry i Luksemburg stosunkowo niewiele osób zarabia mniej niż połowę mediany wysokości wynagrodzenia, niezależnie od poziomu wykształcenia.
- Wzrost wydajności pracy był odpowiedzialny za co najmniej połowę wzrostu PKB na osobę w latach 1990–2000. Szacuje się, że w obszarze OECD zwiększenie średniego czasu zdobywania wykształcenia o jeden rok powoduje w długim okresie wzrost gospodarczy o 3–6%. Zwraca się także uwagę na korzystny wpływ edukacji na zdrowie i spójność społeczną.

Wydatki na edukację wzrastają, ale nie zawsze tak szybko jak PKB

Kraje OECD rozszerzają zasięg swoich systemów edukacyjnych, próbując jednocześnie zmieścić koszty w ciasnych ramach budżetów publicznych. W wyniku konfliktu interesów powstają różne tendencje. W szkolnictwie wyższym, gdzie jest najbardziej widoczny wzrost liczby osób uczących się, istnieje także najsilniejsza presja na cięcie kosztów jednostkowych. W szkolnictwie podstawowym i średnim, gdzie z przyczyn demograficznych liczba nowo przyjętych uczniów w niektórych przypadkach spada, średnie wydatki przypadające na jednego ucznia rosną w niemal wszystkich krajach. W szczególności:

- Wydatki na jednego ucznia szkoły podstawowej lub średniej w latach 1995–2002 wzrosły o przynajmniej 30% w Australii, Grecji, Irlandii, Nowej Zelandii, Polsce, Portugalii, Hiszpanii i Turcji. W niektórych innych krajach nakłady te wzrosły o mniej niż 10%, zaś w Szwecji nieznacznie spadły.
- W szkolnictwie wyższym w niektórych przypadkach średnie wydatki na jednego studenta spadły o ponad 10%, ponieważ nakłady nie zawsze nadążały za wzrostem liczby studentów. Taka sytuacja miała miejsce w Czechach, Polsce i Słowacji, gdzie zanotowano gwałtowny wzrost liczby nowo przyjętych studentów, a także w Australii i Szwecji, gdzie wzrost ten był wolniejszy. W Grecji, Hiszpanii, Szwajcarii i Turcji średnie nakłady na jednego studenta szkoły wyższej wzrosły o ponad 30%.
- W latach 1995–2002 jedynie w połowie krajów całkowity wzrost nakładów na edukację dotrzymał tempa wzrostowi PKB. W Irlandii, gdzie wzrost PKB był wyjątkowo gwałtowny, wydatki na instytucje edukacyjne poziomu podstawowego i średniego wzrosły zaledwie o połowę w stosunku do wzrostu PKB, a jedynie wzrost nakładów na szkolnictwo wyższe był niemal równy wzrostowi PKB. Wydatki na instytucje oświatowe poziomu podstawowego i średniego w Nowej Zelandii i Turcji oraz na instytucje edukacyjne poziomu wyższego w Grecji, na Węgrzech, we Włoszech, w Japonii, Meksyku, Polsce, Szwajcarii i Turcji rosły dwukrotnie szybciej niż PKB.

Nakłady prywatne na edukację są w niektórych obszarach znaczne, jednak finansowanie edukacji nadal w dużym stopniu jest realizowane z budżetu publicznego

Źródła publiczne stanowią obecnie główne źródło finansowania instytucji edukacyjnych; ponad 90% nakładów na kształcenie podstawowe i średnie w krajach OECD pochodzi z budżetu publicznego. W przypadku szkolnictwa wyższego i wychowania przedszkolnego udział finansowania prywatnego, zwłaszcza w niektórych krajach, jest wyższy. W ostatnich latach finansowanie edukacji ze środków publicznych w większości krajów było zagrożone przez zmniejszenie odsetka PKB wydawanego na cele publiczne. Przyznanie większej części tych budżetów edukacji pozwoliło zahamować wpływ tej tendencji. Wskaźniki dotyczące finansowania publicznego i prywatnego pokazują, że:

- Poziom wydatków na szkoły wyższe finansowanych ze źródeł prywatnych jest zróżnicowany – wynosi od 4% w Danii, Finlandii, Grecji i Norwegii, do 50% w Australii, Japonii i Stanach Zjednoczonych oraz ponad 80% w Korei.
- Obecnie w niektórych krajach szkoły wyższe są finansowane ze środków prywatnych (na przykład z opłat za czesne) w większym stopniu, niż miało to miejsce w połowie lat dziewięćdziesiątych. W latach 1995–2002 odsetek finansowania prywatnego wzrósł o pięć punktów procentowych w Australii, Meksyku, Portugalii, Słowacji, Turcji i Wielkiej Brytanii. W szkolnictwie podstawowym i średnim udział nakładów publicznych i prywatnych w zasadzie nie zmienił się.
- W krajach OECD średnia wydatków publicznych malała w stosunku do PKB, udział nakładów publicznych na edukację w tych wydatkach rósł, jednak wolniej niż PKB. Nakłady publiczne na oświatę wzrosły najbardziej w Danii, Nowej Zelandii i Szwecji.

Spodziewana liczba lat nauki nadal rośnie, a większość młodych ludzi w swoim życiu podejmie naukę na poziomie wyższym

Jeżeli utrzymają się aktualne modele czasu trwania kształcenia, to dziecko mające obecnie pięć lat może się spodziewać, że jego edukacja potrwa w sumie około 16–21 lat. We wszystkich krajach przewidywany czas nauki, mierzony w powyższy sposób, wzrósł w porównaniu z 1995 r. Wzrost ten wynika z większej liczby osób podejmujących naukę na poziomach: przedszkolnym, średnim oraz wyższym. Obecny schemat zakłada, że średnio 53% młodych ludzi podejmie naukę na poziomie szkoły wyższej lub równoważnym.

Analizując wskaźniki, można stwierdzić, że:

- Przewidywana liczba lat poświęconych na naukę przez dziecko, które w 2003 r. miało pięć lat, przekracza 16 lat we wszystkich krajach z wyjątkiem Luksemburga, Meksyku, Słowacji i Turcji. Liczba ta jest najwyższa w Australii, Belgii, Finlandii, Islandii, Szwecji i Wielkiej Brytanii i wynosi 19–21 lat.
- W Czechach, Grecji, na Węgrzech, w Islandii, Korei, Polsce, Szwecji, Turcji i Wielkiej Brytanii przewidywana liczba lat nauki wzrosła o ponad 15% w okresie 1995–2003.

- Na podstawie bieżących danych o uczestnictwie zakłada się, że 53% młodych ludzi w krajach OECD będzie się kształcić na poziomie szkoły wyższej lub równoważnym. Około 16% osób będzie się kształcić w innych programach kształcenia wyższego (szkoły wyższe typu B²) – jednakże grupa ta nakłada się częściowo na grupę wspomnianą wyżej. W Australii, Finlandii, na Węgrzech, w Islandii, Nowej Zelandii, Norwegii, Polsce i Szwecji ponad 60% młodych ludzi podejmie naukę w szkołach wyższych typu A. Pozostałe formy kształcenia wyższego są najpowszechniejsze w Korei i Nowej Zelandii, gdzie oczekuje się, że ponad połowa młodych ludzi będzie się kształcić na poziomie wyższym w instytucjach typu B.

Studenci zagraniczni stanowią coraz większy i zmienny odsetek przyjęć na studia wyższe

W krajach OECD w 2003 r. było 2,12 mln studentów zagranicznych, czyli osób przyjętych na studia poza swoim krajem pochodzenia. Stanowi to wzrost całkowitych przyjęć studentów zagranicznych w krajach OECD o 11,5% względem poprzedniego roku. Najważniejsze wnioski to:

- Stany Zjednoczone, Wielka Brytania, Niemcy, Francja i Australia przyjmują 70% wszystkich studentów zagranicznych w krajach OECD. Udział Australii w tym wskaźniku wzrósł od 1998 r., natomiast udział Wielkiej Brytanii i Stanów Zjednoczonych zmalał.
- W liczbach bezwzględnych – studenci z Korei, Japonii, Niemiec, Francji, Grecji i Turcji stanowią największe źródło naboru z krajów OECD. Studenci z Chin, Indii oraz Azji Południowo-Wschodniej stanowią największą liczbę studentów zagranicznych z krajów partnerskich.

Młodzi dorośli w różny sposób łączą pracę z nauką, ale wielu z nich nie pracuje ani nie uczy się

Okres przejścia od obowiązkowego pobierania nauki do pracy może być bardzo wydłużony w krajach OECD, ponieważ kształcenie następuje często jednocześnie z pracą. Poważnie zagrożone są osoby, które nie zdobyły kwalifikacji przed trzydziestym rokiem życia.

- Osoby bez wykształcenia średniego są bardziej narażone na bezrobocie. W Belgii, Czechach, Niemczech, Polsce i na Słowacji pozostaje bez pracy ponad 15% osób w wieku 25–29 lat, które nie mają wykształcenia średniego.
- W niektórych krajach młodzi ludzie przez długi czas nie kształcą się ani nie mają pracy (bezrobotni lub pozostający poza rynkiem pracy). Średni okres pozostawania w takiej sytuacji ludzi w wieku 15–29 lat przekracza 2 lata w Belgii, Czechach, Grecji, na Węgrzech, we Włoszech, w Meksyku, na Słowacji, w Hiszpanii, Polsce, Turcji i Stanach Zjednoczonych.
- W niektórych krajach etapy kształcenia i pracy następują w dużej mierze po sobie, w innych zaś równocześnie. Programy „pracuj i ucz się”, stosunkowo powszechne w krajach europejskich, oferują zorganizowane formy kształcenia zawodowego

² W Polsce poziomowi 5B odpowiadają kolegium nauczycielskie oraz nauczycielskie kolegium języków obcych.

prowadzące do uzyskania uznanych kwalifikacji zawodowych. W innych krajach początkowe etapy kształcenia rzadko bywają łączone z pracą.

Czas nauki jest mierzony nie tylko liczbą godzin poświęconą przez uczniów na uczenie się oraz wielkością klasy, ale także ilością czasu poświęconą na naukę poza szkołą

Wymiar czasu nauki w ramach obowiązku szkolnego różni się znacznie w poszczególnych krajach. W przypadku czasu nauki i wielkości klas różnice te mogą wynosić aż 50%. Jednak proces nauki zachodzi nie tylko w klasach, a najnowsze dane PISA dowodzą, że w przypadku czasu poświęconego na uczenie się poza szkołą różnice także są znaczne. Wnioski dotyczące wymiaru czasu nauki i uczenia się są następujące:

- Całkowity wymiar czasu nauki dla uczniów w wieku 7–14 lat wynosi w krajach OECD średnio 6852 godziny. Obowiązkowy wymiar czasu nauki waha się od 5523 godzin w Finlandii do około 8000 godzin w Australii, we Włoszech, w Niderlandach i Szkocji.
- Odpowiedzi na pytania kwestionariuszy PISA 2003 dotyczące nauki pozaszkolnej, udzielane przez piętnastolatków, różniły się znacznie w poszczególnych krajach. W Austrii, Belgii, Czechach, Islandii, Japonii, Norwegii, Portugalii, Szwecji i Szwajcarii zajęcia prowadzone w klasach stanowią 80% czasu nauki szkolnej, natomiast greccy uczniowie spędzają ponad 40% czasu nauki na innych zajęciach, w tym odrabiając prace domowe i uczestnicząc w zajęciach pozaszkolnych.
- Średnia wielkość klasy w szkołach średnich poziomu I³ wynosi 24 osoby, ale jest ona różna w poszczególnych krajach – od 30 lub więcej uczniów w Japonii, Korei i Meksyku do mniej niż 20 w Danii, Islandii i Szwajcarii.
- W krajach OECD, dla których dostępne są dane, średnio 30% personelu zatrudnionego w szkołach podstawowych i średnich to osoby niebędące nauczycielami; odsetek ten wynosi od 20% w Korei i Nowej Zelandii do 40% w Czechach i we Francji.

Wynagrodzenie i czas pracy nauczycieli różnią się znacznie w poszczególnych krajach, a struktura płac jest w niektórych przypadkach zmienna

Wynagrodzenie nauczycieli liczone w stosunku do PKB na osobę jest w niektórych krajach ponad dwukrotnie wyższe niż w innych. Także czas pracy nauczycieli jest bardzo różny zależnie od kraju. Do pewnych zmian przyczyniają się czynniki związane z popytem i podażą. Wskaźniki pokazują, że:

- Wynagrodzenia nauczycieli w połowie kariery zawodowej w szkołach średnich poziomu I są przeszło dwukrotnie wyższe niż PKB na osobę w Korei i Meksyku, natomiast poziom płac w Islandii i Słowacji kształtuje się na poziomie poniżej 75% PKB na osobę.

---

³ Określenie „szkoły średnie poziomu I” (*lower secondary*) odpowiada w Polsce gimnazjom.

- Czas nauki w skali roku w szkołach średnich poziomu I wynosi od 535 godzin w Japonii do ponad 1000 godzin w Meksyku i Stanach Zjednoczonych. Podobne różnice istnieją na innych poziomach nauczania.
- Wynagrodzenie nauczycieli za jedną godzinę nauczania w szkołach średnich poziomu II⁴ jest znacznie wyższe niż w szkołach podstawowych. Wynagrodzenie za godzinę nauczania w szkołach średnich poziomu II jest o 80% wyższe niż w szkolnictwie podstawowym w Niderlandach i Hiszpanii, ale wyższe o mniej niż 5% w Nowej Zelandii, Polsce, na Słowacji i w Stanach Zjednoczonych.
- Chęć przyciągnięcia nowych nauczycieli do zawodu mogła przyczynić się do szybszego wzrostu wynagrodzeń nauczycieli początkujących w stosunku do płac pozostałych nauczycieli – zjawisko takie zaobserwowano od 1996 r. w Austrii, Danii, Anglii, Finlandii i Szkocji. Wynagrodzenie nauczycieli w połowie kariery zawodowej rosło stosunkowo szybko w Austrii, Japonii, Niderlandach, Nowej Zelandii i Portugalii. W Nowej Zelandii najwyższe płace także rosły szybciej niż wynagrodzenie nauczycieli początkujących, jednak aby osiągnąć najwyższy stopień nauczycielski w tym kraju, należy przepracować zaledwie osiem lat; wartość ta jest zgodna z premiami motywacyjnymi dla nowych nauczycieli.

Osiągnięcia różnią się zależnie od typu szkoły i systemu szkolnego, ale skutki tych różnic strukturalnych należy interpretować z dużą ostrożnością

Z badań wiedzy i umiejętności matematycznych piętnastolatków (PISA 2003) wynika, że istnieją spore różnice pomiędzy wynikami uczniów szkół publicznych i prywatnych oraz pewne różnice, jeśli chodzi o osiągnięcia systemów szkolnictwa średniego, z większym lub mniejszym zróżnicowaniem w grupach uczniów. Takie porównania należy traktować ostrożnie. Główne wnioski, jeśli chodzi o ten wskaźnik, to:

- Uczniowie szkół prywatnych mają zwykle lepsze osiągnięcia niż uczniowie szkół publicznych. Uczniowie szkół prywatnych wykazują się wyższymi osiągnięciami matematycznymi, zdobywając średnio o 33 punktów więcej. Największa różnica pod tym względem występuje w Niemczech (66 punktów). Jednakże po uwzględnieniu czynników społeczno-gospodarczych, osiągnięcia szkół prywatnych nie są już tak wybitne.
- Uczniowie w bardziej zróżnicowanych i selektywnych systemach edukacyjnych mają nieco gorsze osiągnięcia niż kształcący się w systemach mniej selektywnych pod względem wyników w nauce, jednak różnica ta jest nieznaczna ze statystycznego punktu widzenia. W bardziej zróżnicowanych systemach istnieją większe różnice między osiągnięciami uczniów w różnych szkołach, a także między uczniami pochodzącymi z rodzin mniej i bardziej uprzywilejowanych.

---

⁴ Określenie „szkoły średnie poziomu II” (*upper secondary*) odpowiada w Polsce następującym typom szkół: liceum ogólnokształcące, liceum profilowane, technikum, uzupełniające liceum ogólnokształcące, technikum uzupełniające, zasadnicza szkoła zawodowa

© OECD 2005

Niniejsze podsumowanie nie jest oficjalnym tłumaczeniem materiałów OECD.

Kopiowanie niniejszego podsumowania jest dozwolone pod warunkiem zamieszczenia informacji o prawach autorskich OECD i tytułu oryginalnej publikacji.

Wielojęzyczne podsumowania są tłumaczeniami fragmentów dokumentów OECD, pierwotnie opublikowanych w językach angielskim i francuskim.

Są one dostępne bezpłatnie w internetowej księgarni OECD:
www.oecd.org/bookshop/

Dokładniejsze informacje można uzyskać, kontaktując się z Działem Praw Autorskich i Tłumaczeń w Dyrektoracie do Spraw Publicznych i Komunikacji:

rights@oecd.org

Faks: +33 (0)1 45 24 13 91

OECD Rights and Translation unit (PAC)
2 rue André-Pascal
75116 Paris
France

Zachęcamy do odwiedzania naszej strony internetowej: www.oecd.org/rights/

